

CZU 327:351.86(478)

DOI: [https://doi.org/10.52388/1812-2566.2021.1\(92\).05](https://doi.org/10.52388/1812-2566.2021.1(92).05)

IMPACTUL ASIGURĂRII SECURITĂȚII GLOBALE ASUPRA MODERNIZĂRII SOCIOPOLITICE A REPUBLICII MOLDOVA

Serghei SPRINCEAN

Doctor habilitat, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice,

Chișinău, Republica Moldova

e-mail: sprinceans@yahoo.com

<https://orcid.org/0000-0002-7411-9958>

Ghenadie MITROFANOV

Doctorand, Școala Doctorală în Științe Sociale, Universitatea de Stat din Moldova,

Chișinău, Republica Moldova

e-mail: ghenadie.postmodern@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-8124-1815>

Securitatea globală, ca și concept, s-a dezvoltat pe baza legiferărilor internaționale a securității naționale a statelor, dar și în baza dreptului internațional umanitar, care au în centrul lor protecția armoniei la nivel global și dezvoltarea durabilă. Sistemul politic național și internațional, în faza depășirii crizelor, în corelație cu provocările și amenințările la adresa securității globale, capătă noi valențe și funcții, în condițiile când organismele internaționale, sprijinite de structurile naționale de stat, sunt nevoite să se confrunte cu intensificarea dinamicii evoluției aliniare a echilibrului mondial. În calitate de amenințări actuale de factură globală, dar care se manifestă local și în tangență cu securitatea națională a Republicii Moldova au fost identificate ca fiind: sărăcia, subdezvoltarea economică și dependența energetică, conflictul transnistrean, tensiunile din zonă și prezența militară străină, coerciția externă, factorul criminogen, corupția, problema demografică și acutizarea fenomenului migrației, sănătatea populației, calamitățile naturale, poluarea mediului, accidentele tehnogene, insecuritatea informațională, instabilitatea sistemului financiar-bancar.

***Cuvinte-cheie:** securitate globală, modernizare sociopolitică, amenințări de securitate, securitate națională, Republica Moldova.*

THE IMPACT OF GLOBAL SECURITY ASSURANCE ON THE SOCIO-POLITICAL MODERNIZATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Global security, as a concept, has developed on the basis of international legislation on the national security of states, but also on international humanitarian law, which focus on the protection of global harmony and sustainable development. The national and international political system, in the phase of overcoming crises, in correlation with the challenges and threats to global security, acquires new valences and functions, given that international bodies, supported by national state structures, are forced to face the intensification of evolution. alignment of the world balance. As current threats of a global nature, but manifested locally and in connection with the national security of the Republic of Moldova were identified as: poverty, economic underdevelopment and energy dependence, transnistrian conflict, tensions in the area and foreign military presence, external coercion, the criminogenic factor, corruption, the demographic problem and

the exacerbation of the migration phenomenon, population health, natural disasters, environmental pollution, technogenic accidents, information insecurity, instability of the financial-banking system.

Keywords: *global security, socio-political modernization, security threats, national security, Republic of Moldova.*

L'IMPACT DE L'ASSURANCE DE SÉCURITÉ GLOBALE SUR LA MODERNISATION SOCIO-POLITIQUE DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA

La sécurité globale, en tant que concept, s'est développée sur la base de la législation internationale sur la sécurité nationale des États, mais aussi sur le droit international humanitaire, qui ont en leur centre la protection de l'harmonie mondiale et du développement durable. Le système politique national et international, en phase de dépassement des crises, en corrélation avec les défis et menaces à la sécurité globale, acquiert de nouvelles valences et fonctions, dans les conditions où les instances internationales, soutenues par les structures étatiques nationales, sont contraintes de faire face à l'intensification de l'évolution et alignement de l'équilibre mondial. Les menaces actuelles de nature globale, mais se manifestant localement et en relation avec la sécurité nationale de la République de Moldova ont été identifiées comme suit: pauvreté, sous-développement économique et dépendance énergétique, conflit transnistrien, tensions dans la région et présence militaire étrangère, coercition extérieure, le facteur criminogène, la corruption, le problème démographique et l'exacerbation du phénomène migratoire, la santé de la population, les calamités naturelles, la pollution environnementale, les accidents technogéniques, l'insécurité informationnelle, l'instabilité du système financier-bancaire.

Mots-clés: *sécurité globale, modernisation socio-politique, menaces à la sécurité, sécurité nationale, République de Moldova.*

ВЛИЯНИЕ ПРОЦЕССА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ГЛОБАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ НА СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКУЮ МОДЕРНИЗАЦИЮ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

Глобальная безопасность как концепция была разработана на основе международного законодательства о национальной безопасности государств, а также международного гуманитарного права, в основе которого лежит защита глобальной гармонии и устойчивого развития. Национальная и международная политическая система в период преодоления кризисов, во взаимосвязи с вызовами и угрозами глобальной безопасности, приобретает новые значения и функции в условиях, когда международные органы, поддерживаемые национальными государственными структурами, вынуждены сталкиваться с интенсификацией эволюции мирового баланса. В качестве текущих угроз глобального характера, но проявляющихся на местном уровне и в связи с национальной безопасностью Республики Молдова, обозначены: бедность, экономическая отсталость и энергетическая зависимость, приднестровский конфликт, напряженность в регионе и иностранное военное присутствие, внешнее влияние, криминогенный фактор, коррупция, демографические проблемы и обострение миграции, здоровье населения, стихийные бедствия, загрязнение окружающей среды, техногенные аварии, информационная незащищенность, нестабильность финансово-банковской системы.

Ключевые слова: *глобальная безопасность, социально-политическая модернизация, угрозы безопасности, национальная безопасность, Республика Молдова.*

Introducere

Amenințările și pericolele pentru securitatea globală la etapa actuală au devenit tot mai difuze, mai greu de prezis și mai complexe. Dacă în cazul amenințărilor militare tradiționale care proveneau

din partea unui oponent cunoscut, iar soluțiile rezultau din creșterea potențialului militar sau gestionarea pe cale diplomatică, amenințările la adresa ființei umane nu pot fi combătută prin sporirea arsenalului militar sau întărirea frontierelor. Din această

cauză, a devenit din ce în ce mai necesară cooperarea internațională deoarece o mare parte din pericolele și amenințările asupra ființei umane nu pot fi soluționate în limitele tradiționale ale securității la nivel de stat.

Interesul comunității academice în general, dar mai ales a celei din Republica Moldova, pentru tematica dezvoltării sociale este cauzată de faptul că procesul modernizării este asumat politic de Republica Moldova și alte state din zonă, iar specificul modernizării sociopolitice presupune eforturi susținute de asigurare a securității globale, a competiției dintre diverse categorii sociale, cluburi, culte religioase, comunități confesionale, asociații, organizații, grupuri neformale etc. Înțelegerea provocărilor pe care le presupune modernizarea ori beneficiile manifestării într-o lume globală, avantajele, dezavantajele și timpul oportun pentru asigurarea securității globale, ar permite crearea unui model propice de dezvoltare sustenabilă la nivel statal, iar la nivel individual și instituțional - mecanisme de înțelegere și de acțiune în cadrul modernității.

Metodologia de cercetare folosită

Chiar dacă societatea deschisă este un ideal, excesele acesteia, reformele culturale sau instituționale pot dăuna existenței cadrului pluralist și democratic scontat. În același timp, activitatea actorilor spectrului politic conform metodologiei utilizate în această lucrare, ar permite asigurarea independenței politico-economice, întărirea identității cultural-naționale și asigurarea securității informaționale globale [1, p. 148].

În contextul redefinirii viziunilor cu privire la securitatea globală, conceptul folosit tot mai des este acela de securitate globală. Utilizarea acestui concept este determinată de faptul că securitatea la nivel global este atât subiectul, cât și obiectul de referință al securității, prin urmare toate studiile asupra securității indiferent de nivel (național, regional,

internațional) trebuie să pornească de la starea globală de securitate. În contextul asigurării securității globale, ființa umană este elementul fundamental în cadrul oricărei forme de orânduire socială, iar nivelul de asigurare a securității acesteia se oglindește în securitatea comunității din care face parte. Prin urmare securitatea globală este o stare ce reflectă conștientizarea absenței riscurilor, pericolelor și amenințărilor la nivel global asupra valorilor și intereselor oamenilor (sub orice formă), dar și mecanismele de control ale acestei percepții și de constituire a sa [3, p. 29].

Conceptul de securitate globală trebuie să fie abordat prin prisma unui proces de modificare pe mai multe paliere, iar rezultatul acestor transformări trebuie să fie schimbul centrului de greutate de la securitatea axată pe teritorii, frontiere și instituții la cea a indivizilor și modificarea modalităților de asigurare a securității de la consolidarea puterii militare prin achiziționarea de armament la dezvoltarea umană sustenabilă în plan global [4, p. 37].

Modernizarea sociopolitică a Republicii Moldova în contextul necesității de asigurare a securității globale

Dimensiunile securității globale sunt deosebit de importante pentru realizarea stării de securitate a acesteia fiind intercondiționate reciproc. Prin urmare, dimensiunea politică reflectă atât relația dintre instituțiile statului și cetățeni, cât și raporturile externe ale statului respectiv. Aspectele economice au în prim-plan consolidarea potențialului militar pe fundamente economice, dar și aspectul pur economic al securității, doar că accentul este pus pe bunăstarea economică a indivizilor luați separat și nu colectiv. Astfel ajungem la dimensiunea socială a securității: unde vedem că securitatea statului este foarte importantă, însă acesta nu poate fi îndeplinită în afara asigurării securității la nivel individual. Aspectele culturale ale securității au în vedere proble-

mele foarte fine legate de etnie și religie, care au fost izvorul unora dintre cele mai importante conflicte din ultimele perioade de timp. Problematika ecologică a securității, a intrat recent pe masa de lucru, dar este una deosebit de importantă incluzând trei aspecte ce nu pot fi ignorate: problemele ecologice cauzate de războaie, resursele naturale a căror posesie sau control poate duce la dispute internaționale și cataclismele naturale [5, p. 142].

În general, securitatea globală este asigurată prin diverse acțiuni, în particular prin căutarea și asigurarea păcii, acțiunile umanitare, susținerea refugiaților, măsuri de protecție a mediului înconjurător și de ecologizare etc.

În plan juridic noțiunea de securitate globală se referă și este strâns legată de afirmarea, promovarea, consolidarea, și protecția echilibrului internațional. Deși există o serie de încercări de a defini securitatea globală, nu există o definiție general acceptată a acestuia, aceasta se datorează faptului că o definiție cu caracter incomplet ar putea limita aria de acțiune a actorilor implicați în acest proces [6, p. 18].

Una din problemele conceptului de securitate globală este aceea că deseori în literatura de specialitate aceasta este confundată cu securitatea națională a statelor, nedefinindu-se clar o linie care să separe aceste două agende [7, p. 40]. Acest lucru nu este întâmplător deoarece conceptul de securitate globală s-a dezvoltat pe baza legiferărilor internaționale a securității naționale a statelor, dar și a dreptului internațional umanitar, care au în centrul lor – protecția armoniei la nivel global și dezvoltarea durabilă.

Politologul italian Alberto Martinelli în lucrarea sa „*Global modernization: rethinking the project of modernity*” identifică 13 trăsături ale modernizării printre care: dezvoltarea tehnologică și științifică, industrializarea, formarea pieței capitaliste și creșterea legăturii dintre state, specializarea funcțională a muncii, transformarea sistemului de clasă și creșterea mobilității sociale, dezvoltarea

politică, secularizarea, situarea valorilor individualismului, raționalismului și utilitarismului în vârful ierarhiei valorilor moderne, dezechilibre demografice, privatizarea vieții de familie și eliberarea femeii de autoritatea patriarhală, dezvoltarea culturii de masă și a consumului, dezvoltarea tehnologiilor de comunicație ce a dus la scăderea legăturii între oameni, compresarea timpului și spațiului pentru răspunde imperativelor economice [8, p. 509].

Modernizarea poate însemna trecerea de la comunitatea rurală, căreia îi este specifică economia de subzistență și prelucrarea pământului cu metode primare, la comunitatea de tip urban, cu un sistem economic al economiei de piață. Specificul modernității este o industrie mecanizată și automatizată, prin renunțarea treptată la munca manuală, știrbirea instituțiilor religioase, monarhice sau aristocratice. Totodată, forța de muncă devine specializată și apare diviziunea muncii. Ca și efecte pozitive ale modernizării avem descreșterea mortalității, creșterea speranței de viață, îmbunătățirea condițiilor de viață [9, p. 40]. Dacă modernitatea este caracterizată de stabilitatea, fenomenul modernizării cu aspectele lui este incompatibil, iar la o simplă analiză a statelor în dezvoltare putem observa că dezordinea este caracteristică [10, p. 395].

În contextul consolidării sistemului național de securitate, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat la 15 iulie 2011 Strategia Securității Naționale. Acest document este fundamentat pe Concepția securității naționale și pornește de la interesele naționale, răspunde la amenințările și la riscurile cu impact asupra securității naționale, stabilește obiectivele sistemului de securitate națională, identifică mijloacele și căile de asigurare a securității naționale [11, p. 81]. Strategia este totodată un act politico-juridic pe termen mediu ce permite adaptarea la evoluțiile interne și externe a politicii în domeniul securității naționale, identificarea segmentelor specifice ale sistemului de securitate națională care necesită reformare, elabo-

rarea unui plan realist de implementare a reformelor [12]. Strategia are drept scop fundamental asigurarea intereselor naționale vitale. Acestea presupun asigurarea și în apărarea independenței, suveranității și integrității teritoriale, a frontierelor inalienabile ale statului, a siguranței cetățenilor, în respectarea și în protejarea drepturilor și a libertăților omului, în consolidarea democrației [13, p. 73].

Fiind elaborată în baza teoretico-metodologică a Școlii de la Copenhaga, Strategia include practic toate componentele securității. În document se stipulează că Strategia ia în considerare abordarea multidimensională a securității naționale, caracterul complex și interdependent al acesteia determinat de realitățile din sfera politică, militară, al ordinii publice din țară, precum și de situații din domeniul economic, social, ecologic, energetic etc. [14, p. 36]. Strategia stabilește criteriile cărora trebuie să li se conformeze sistemul de securitate națională, acestea fiind: respectarea principiilor statului de drept și a normelor de protecție a drepturilor omului, consolidarea instituțiilor și a principiilor democratice în țară, creșterea economică, asigurarea unui control civil asupra forțelor armate și a structurilor de forță, implementarea principiului de demilitarizare a instituțiilor în stat care nu au atribuții de apărare, promovarea bunelor relații cu statele vecine, protejarea cuvenită a informațiilor clasificate. Strategia cuprinde totodată acțiuni necesare în alte sectoare de importanță majoră pentru securitatea națională, precum sănătate, ecologie, educație, luptă împotriva corupției [12].

Deși nu face o ierarhizare și o descriere clară a amenințărilor, vulnerabilităților și riscurilor, documentul enumeră problemele ce necesită o rezolvare iminentă poate sugera o anumită ierarhie a celor mai importante amenințări și vulnerabilități la adresa securității naționale. Astfel, în calitate de amenințări actuale la adresa securității naționale a Republicii Moldova au fost identificate: sărăcia, subdezvoltarea economică și dependența energetică, conflictul

transnistrean, tensiunile din zonă și prezența militară străină, coerciția externă, factorul criminogen, corupția, problema demografică și acutizarea fenomenului migrației, sănătatea populației, calamitățile naturale, poluarea mediului, accidente tehnogene, insecuritatea informațională, instabilitatea sistemului financiar-bancar [12].

Concluzii

Înconjurată de numeroase amenințări la adresa securității sale, societatea umană, în plină criză pluridimensională, se arată organic preocupată pentru realizarea eficientă a unei supraviețuiri durabile a omenirii într-un context noosferic, obiectiv pentru care se impune imperativ adaptarea problematicii securității globale la necesitățile și provocările stringente ale societății contemporane și subordonarea preocupărilor pentru asigurarea securității pe mapamond, cu scopul suprem – supraviețuirea calitativă a omului diverselor crize fără de precedent în istoria umanității. În acest context biosferocentrismul vine să propună în ecuația edificării noosferice noi soluții viabile și să contribuie la stabilizarea vectorului dezvoltational în sfera optimizării atitudinii morale față de vietate, de biosferă, incluzând și condițiile, mediul optim pentru existența vieții pe Terra. Totodată, și sistemul politic național și internațional, în faza depășirii crizelor, în corelație cu provocările și amenințările la adresa securității globale, capătă noi valențe și funcții, în condițiile când organismele internaționale sprijinite de structurile naționale de stat sunt nevoite să se confrunte cu intensificarea dinamicii evoluției aliniere a echilibrului mondial, în calea atingerii stadiului durabil și noosferic în dezvoltarea sociumului.

Bibliografie

1. SPRINCEAN, S. *Cultura securitară ca fundament al bunăstării societății*. În: Revista Studiul artelor și cul-

turologie: istorie, teorie, practică [Chișinău]. Nr. 2 (35), 2019, p. 148-153. (0,6 c.a.) ISSN 2345-1408 / ISSN 2345-1831. Categoria C.

2. SPRINCEAN, S. *Securitatea umană și bioetica*. Monografie. Chișinău: F.E.P. "Tipografia Centrală". 2017, 304 p. (23,0 c.a.) ISBN 978-9975-53-589-2.

3. SPRINCEAN, S. *Imperativele securitare ale societății contemporane*. În: *Perspectivile și problemele integrării în spațiul european al cercetării și educației / Prospects and problems of research and education integration into the European area*. Conferință științifică internațională, ediția a VI-a, 6 iunie 2019. Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul. Volumul VI. Partea 1, 2019, p. 29-33. (0,65 c.a.). ISSN 2587-3563. E-ISSN 2587-3571.

4. FRUNZETI, T. *Globalizarea securității*. București: Editura Militară. 2006. p. 364. ISBN: (10)973-32-0719-5.

5. *Global Environmental Politics. Concepts, Theories and Case studies*. / edited by Gabriela Kutting and Kyle Herman. London, New York: Routledge Press, 2018. p. 282. ISBN 9781138895355.

6. BALABAN, C.-Gh. *Modificări în arhitectura globală de securitate*. În: *Impact Strategic*, nr. 1, București: Editura Universității Naționale de Apărare. 2005, p. 17-23. ISSN: 1582-6511

7. AFANAS, N. *Asigurarea securității naționale în contextul globalizării*. În: *Anuar științific*. Inst. de Relații Internaționale din Moldova, nr. 6, 2008, p. 39-43. ISSN: 1857-1840.

8. LEANCĂ, V. *Dezvoltarea societății în contextul securității globale*. În: *Political Science, International Relations and Security Studies*. International Conference Proceedings. The VIIIth Edition. [Sibiu], 23-25 May 2014, p. 508-512. ISSN 2343-7774.

9. TÎRDEA, T.N. *Probleme globale ale contemporaneității, dezvoltarea durabilă și conștiința noosferică:*

aspecte sociometodologice. / Starea actuală și tendințele evoluării politicii ecologice în Republica Moldova În: *Materialele Conferinței științifico-practice*. 4 iunie 1999. Chișinău, 1999, p. 38-41.

10. BOSTAN, L., LEANCĂ, V. *Strategia de supraviețuire în contextul securității globale și dezvoltării durabile* În: *Anale Științifice ale Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”*. Vol. 2. Ed. VI. Chișinău: Medicina, 2005, p. 394-397. ISSN 1857-1719, ISBN 978-9975-118-04-0. Categoria C.

11. SPRINCEAN, S. *Perspective conceptuale, metodologice și bioetice de fortificare a securității umane în Republica Moldova*. În: *Cross Border Journal for International Studies / Universitatea „Dunărea de Jos” Galați*. Vol. 2, nr. 4, 2017, p. 81-94. (1,0 c.a.) ISSN 2537-3676.

12. *Strategia Securității Naționale a Republicii Moldova*. Nr. 153 din 15.07.2011. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 14.10.2011, nr. 170-174 (3966-3971).

13. VARZARI, V. *Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul opțiunii de integrare europeană*. Teză de doctor. Chișinău, 2012, p. 172.

14. SPRINCEAN, S. *The Role of Human Security in Identifying New Perspectives of Development of the Education in the Field National Security*. În: *Revista „Current and Future Perspectives on Teaching and Learning”*. Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba-Iulia. Nr. 1 (1), 2019, p. 36-43. (0,75 c.a.). ISSN 2668-6643, ISSN-L 2668-6643 Print / ISSN 2668-6651, ISSN-L 2668-6643 On-line.

15. SPRINCEAN, S. *Noi riscuri și amenințări la adresa siguranței persoanei în epoca intensificării bioperecicolelor globale*. În: *Știința în nordul Republicii Moldova: probleme, realizări, perspective*. Conferința științifică națională cu participare internațională. Ediția a 4-a, 26-27 iunie 2020 / colegiul redacțional: Valeriu Capelea (coordonator) [et al.]. Bălți: Tipogr. „Indigou Color”, 2020, p. 372-378. (0,65 c.a.). ISBN 978-9975-3382-6-4.